

Z vedeckého života

Za profesorom Jozefom Klimkom (10. 2. 1942 – 24. 1. 2021)

Úvod

Jozef Klimko pôsobil ako profesor so zameraním na slovenské dejiny štátu a práva na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v rokoch 1965 – 2009 a 2017 – 2021. Istý čas pracoval ako prodekan tejto fakulty pre vedeckovýskumnú činnosť a neskôr sa stal po profesorke Mertanovej vedúcim Katedry dejín štátu a práva. Nemožno však opomenúť ani jeho činnosť ako veľvyslancu Slovenskej republiky v Rakúsku v období deväťdesiatych rokov, či zastávanie pozície rektora Bratislavskej vysokej školy práva, resp. neskôr Paneurópskej vysokej školy v Bratislave. Profesor Klimko bol výnimočnou osobnosťou, ktorý všetkých odzbrojoval svojím kultivovaným a noblesným správaním.

Spolupracovníkom určite ostane navždy v pamäti najmä vďaka diplomatickému prístupu a životnej múdrosti. Napriek tomu, keďže spomienky sú prchavou esenciou a nie sú imúnne ani voči ich eventuálnemu vyblednutiu, pokladáme za nutné v záujme zodpovednosti pred nasledujúcimi generáciami z našej strany uviesť aspoň pár rudimentárnych spomienok a postrehov na nášho pána profesora.

1 Per aspera ad astra

Jozef Klimko sa narodil 10. februára 1942 v Prievidzi. Jeho otec Jozef (*1896) pracoval v nákladnom železničnom sklade, matka Ema (*1898) bola učiteľkou. Obaja pochádzali pôvodne z oblasti Liptova. Detstvo Jozefa Klimku bolo poznačené viacerými smutnými udalosťami. Už tesne po skončení druhej svetovej vojny mu zomrel brat na relatívne bežnú akútnu apendicitídu, keďže, ako profesor spomínal: „*Po vojne boli koľaje rozorané ustupujúcou nemeckou armádou, nebola možnosť sa dostať vlakom do nemocnice*

a zdravotná starostlivosť mu nebola poskytnutá včas.“ Obaja rodičia Jozefa Klimku však tiež náhle zomreli v rozmedzí rokov 1948 – 1949, a sedemročný Jozef sa stal obojstrannou sirotou.¹

Po smrti rodičov mu starostlivosť poskytovala teta, ktorá bola už vtedy na dôchodku. Ako sám spomínal: „*Teta bola obyčajná žena a ovládala len desať božích prikázaní*“. Z náboženského hľadiska bola naozaj veľmi horlivou katolíčkou. Väčšinu času trávil v celodennej družine mládeže, kde mu bola poskytovaná aj strava. V období mladosti naňho výrazne vplýval najmä MUDr. Pavol Strauss, ktorý v tom čase (1946 – 1956) pôsobil ako primár chirurgického oddelenia v Skalici a verejnosti môže byť skôr známy ako autor viacerých filozofických diel. Išlo o známeho Klimkovej rodiny.

Po skončení stredoškolských štúdií zavŕšených maturitou nemohol ďalej pokračovať v štúdiách pre nepriaznivú sociálnu situáciu. Preto od roku 1959 pracoval v rámci Krajskej správy štátnych lesov v Nitre ako lesný robotník a v roku 1960 prešiel do hliníkárne v Žiari nad Hronom. Až od septembra 1960 sa zapísal na štúdiá na Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, ktoré úspešne skončil v roku 1965. Počas štúdií preukazoval také vynikajúce výsledky, že už vzápätí ho prijali za asistenta na Katedru dejín štátu a práva. V roku 1966 nastúpil ako asistent na externú aspirantúru z odboru dejiny štátu a práva na Právnickej fakulte Univerzity Komenského.

2 Vedecký rast na Právnickej fakulte Univerzity Komenského

Profesor Klimko viedol v rokoch 1965 – 1968 výberové semináre ako asistent, aktívne sa

¹ Archív Právnickej fakulty Univerzity Komenského, osobný zväzok aspiranta, životopis z 28. novembra 1975.

podieľal na príprave študentov v rámci študentskej vedeckej odbornej činnosti, mnohí z nich uspeli aj na celoštátnom kole (medzi jeho pre nás najvýznamnejších „švočkárov“ patril za všetkých profesor Ján Svák, ktorý sa venoval právnym aspektom interakcií prítomnosti Osmanov na slovenskom území v období raného novoveku). Od roku 1968 sa profesor Klimko podieľal na všetkých formách výučby v dennom i diaľkovom štúdiu. Pracoval ako tajomník právnohistorickej sekcie pri Slovenskej historickej spoločnosti Slovenskej akadémie vied, na fakulte zastával viacero funkcií, bol členom pedagogicko-prevádzkovej a racionalizačnej komisie, tiež komisie pre „právnú propagandu“, teda komisie pre popularizáciu práva. Jeho školiteľom v rámci vedeckej aspirantúry boli najprv docent Leonard Bianchi, neskôr profesor Martin Vietor, ku ktorému nadobudol veľmi pozitívny vzťah.

August 1968 a vpád vojsk Varšavskej zmluvy ho zastihol priamo na Právnickej fakulte Univerzity Komenského, kde obýval pracovňu č. 309 SB. V tom čase totiž panoval zvyk, že mnoho pedagógov bolo na fakulte priamo aj ubytovaných. Profesor Klimko mal dokonca od fakulty aj vlastné kľúče. Z okna uvedenej miestnosti na treťom poschodí uvidel v auguste 1968 to nepreberné množstvo tankov, ktoré sa v rade za sebou rinuli po Dostojevského rade, pričom utekal sa hneď o tom poradiť k svojmu školiteľovi, profesorovi Martinovi Vietorovi na Poštovú ulicu, kde býval. K ich vzťahu sa viazala aj jedna milá príhoda, ako nám ju osobne rozprával Jozef Klimko: „Keď som sa vrátil z bádania v archíve, obrátil sa na mňa profesor Vietor:

- Jožo, čože si taký smutný?

- Lebo som v archíve nič o mojej téme nenašiel.

- Ale veď to je jedinečné, už vieš, kde nemáš hľadať!“

Profesor Klimko však napokon bol aj v rámci archívneho výskumu úspešný a 23. marca 1977 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu na tému *Vývoj slovenského územia a lokalizácia jeho hraníc pri vzniku ČSR²*, za čo mu bol

² KLIMKO, J. *Vývoj územia Slovenska a utváranie jeho hraníc*. Bratislava : Obzor, 1980. 154 s.

udelený titul kandidáta vied.³ Uvedenú problematiku spracoval v rámci dvoch historicky a tematicky prepojených častí. Prvá sledovala medzníky historickej genézy etnicko-územnej emancipácie Slovákov a druhá politické a právne dejiny hraníc z roku 1918. Diskusia v rámci obhajoby sa sústredila najmä na otázky upresňovania významu niektorých pojmov ako hranice – národ – národnosť.⁴ Neskôr túto tému rozpracoval aj v rámci habilitačnej monografie pod názvom *Právne a politické dejiny hraníc predmnichovskej republiky*.⁵ Už o necelý rok po obhajobe kandidátskej práce kulminovalo jeho habilitačné konanie na zasadnutí Vedeckej rady Právnickej fakulty Univerzity Komenského 23. júna 1978 a na základe kladného návrhu Vedeckej rady mu bol udelený titul docenta v odbore dejiny štátu a práva.⁶

V tom období absolvoval niekoľko zahraničných pobytov. Osobitne možno spomenúť dlhodobý výskumný pobyt vo Francúzsku, kde v rokoch 1974 – 1976 podnikol rozsiahly archívny výskum zameraný na problematiku Parížskej mierovej konferencie v roku 1919 a jej vplyv na vytýčenie československých hraníc.⁷

³ Predsedom komisie bol docent Florián Sivák, členmi komisie profesor Varsík, docent Azud a docent Bianchi, oponentmi práce boli profesor Karol Rebro a docent Eduard Vlček.

⁴ JANČO, A. Obhajoba kandidátskej dizertačnej práce JUDr. Jozefa Klimku. In *Právny obzor: teoretický časopis pre otázky štátu a práva*, 1977, roč. 60, č. 10, s. 951 – 953.

⁵ KLIMKO, J. *Politické a právne dejiny hraníc predmnichovskej republiky (1918 – 1938)*. Bratislava : Veda, 1986. 180 s.

⁶ Predseda habilitačnej komisie: prof. Stanislav Matoušek, členovia habilitačnej komisie: docenti Ján Lazar a Vladimír Mathern, oponenti: univerzitný profesor Karol Rebro, docent Leonard Bianchi (SAV), docent Florián Sivák. Pozri: Archív Právnickej fakulty Univerzity Komenského, Zápisy z vedeckých rád 1977 – 1978, Zápisnica zo zasadnutia Vedeckej rady Právnickej fakulty UK 23. júna 1978.

⁷ Z tvorby osobitne vyzdvihujeme: KLIMKO, J. Niektoré aspekty utvárania severných hraníc Slovenska v rokoch 1919 – 1920. In *Právnické štúdie*, 1969, roč. 17, č. 3, s. 208 – 232; KLIMKO, J. K počiatkom vývoja slovenského územia a charakteristika jeho správy. In *Collectanea Opusculorum... Pocta akademiku Václavu Vaněčkovi k 70. narodeninám*. Praha :

Predmetom spomienok pána profesora boli najmä hodiny francúzskeho jazyka, kde ich skupinu vyučovala ležérna Francúzka, ktorá sa nesmierne zabávala nad údivom mladých Stredoeurópanov zo stretnutia s prvým videorekordérom, v našich končinách vtedy ešte nedostupným prístrojom, na ktorom im púšťala scénky pre lepšie pochopenie francúzskej gramatiky.

Výpočet zahraničných pobytov profesora Klimka by nebol úplný, ak by sme nespomenuli jeho študijný pobyt v rôznych archívoch Západného Nemecka. Plodom jeho práce bola monografia *Tretia ríša a ľudácky režim na Slovensku*.⁸ Profesor Klimko sa zúčastnil množstva zahraničných konferencií, pričom pevné priateľstvo ho viazalo najmä s profesorom právnych dejín Viedenskej univerzity, Wernerom Ogrisom, ktorý sa v roku 1993 stal aj čestným doktorom Univerzity Komenského.

3 Súkromný život profesora Klimku

Jozef Klimko uzavrel manželstvo s JUDr. Hanou Klimkovou, CSc. Podobne, ako jeho dobrý priateľ a kolega Peter Blaho, aj profesor Klimko si za manželku vzal luteránku z myjavských kopaníc. Keďže doktorka Klimková bola popri vedeckej aprobácii⁹ aj tanečnicou z Lúčnice, ich svadba sa odohrala za dodržania všetkých ľudových zvykov a obyčají, vrátane čepčenia, pričom svoj zväzok uzavreli nielen v Dóme sv. Martina v Bratislave, ale aj v evanjelickom chráme na Myjave. V oboch prípá-

---

Universita Karlova, 1975, s. 41 – 55; spomeňme však aj ďalšiu monografiu: KLIMKO, J. *Slovenská republika rád: Pokus o socialistickú štátnosť*. Bratislava : Pravda, 1979. 211 s.

⁸ KLIMKO, J. *Tretia ríša a ľudácky režim na Slovensku*. Bratislava : Obzor, 1986. 249 s.

⁹ KLIMKOVÁ, H. K problémom právnej akceptácie dôsledkov vedeckotechnickej revolúcie na životné prostredie. In *Právny obzor: teoretický časopis pre otázky štátu a práva*, 1977, roč. 60, č. 2, s. 119 – 132; KLIMKOVÁ, H. Správa zo sympózia o problémoch a úlohách právnej úpravy ochrany tvorby životného prostredia v socialistických krajinách. In *Právny obzor: teoretický časopis pre otázky štátu a práva*, 1976, roč. 59, č. 3, s. 378 – 379.

doch členovia umeleckého súboru Lúčnica usporiadali na počesť mladého páru čestný špaliér. Ako spomínal sám profesor Klimko, pred svadbou bol v staromestskej kaplnke Notre-Dame na spovedi poslednýkrát za päťdesiat rokov.

Neskôr profesor Klimko inicioval založenie stavebného bytového družstva na bratislavskom Slavíne, kde si svojpomocne postavil dom. Medzi jeho veľké záľuby patrilo hranie tenisu, ktorému ostal verný až do vysokého veku, napokon na fakulte bol dlhé roky organizátorom a popularizátorom telovýchovnej jednoty Slávia – Právnik. Profesora Klimku spájalo priateľstvo nielen s doktorom Petrom Blahom, ale v pracovnom kolektíve zažili množstvo veselých príhod, zvlášť obľúbené boli klavírne večery v byte u doktorky Krskovej.

4 Ďalšie pôsobenie profesora Klimku

Po roku 1989 plne rozvinul svoj organizačný talent. S účinnosťou od 19. decembra 1989 bol vymenovaný za prodekana Právnickej fakulty Univerzity Komenského pre vedeckovýskumnú činnosť v rámci Moravčíkovho a Blahovho dekanátu. V roku 1990 bol vymenovaný za profesora v odbore dejiny štátu a práva a zároveň čoskoro obhájil aj veľký doktorát vied. Post prodekana zastával až do roku 1994, keď sa na popud svojho kolegu z fakulty, docenta Jozefa Moravčíka, vtedy predsedu vlády SR, stal veľvyslancom Slovenskej republiky v Rakúsku. Tento post vykonával až do roku 1998. V tom roku bol aj vyznamenaný veľkým zlatým krížom zo strany rakúskeho prezidenta za zásluhy o rakúsko-slovenské vzťahy. Po návraťte na fakultu istý čas pôsobil ako vedúci Katedry dejín štátu a práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského.

Od roku 2004 sa začal aktívne podieľať na zakladaní Bratislavskej vysokej školy práva, neskôr Paneurópskej vysokej školy, kde celú dekádu pôsobil ako vedúci Ústavu teórie a dejín štátu a práva. Podľa jeho vízie malo ísť o špičkovú vedeckú inštitúciu, kde mali vzdelanie poskytovať významní zahraniční pedagógovia. V roku 2008 sa stal jej rektorom. Aktív-

ne sa pokúšal iniciovať aj založenie súkromnej Goetheho univerzity na Slovensku.

V roku 2017 sa vrátil pôsobiť na Právnickú fakultu Univerzity Komenského, pričom ako predseda kvalifikačných komisií výrazne pomohol mladým pedagógom v ďalšom raste. Osobitne možno spomenúť inauguráciu Tomáša Gábrisa v roku 2017, inauguráciu Matúša Nemca v roku 2019 a inauguráciu Róberta Brtku v roku 2020, na ktorých sa profesor Klimko aktívne podieľal ako predseda komisií. Popri tom nemožno vynechať veľké množstvo ďalších habilitačných a inauguračných konaní, v ktorých rámci profesor Klimko spolupôsobil.¹⁰

Dlhý čas zastával post člena redakčnej rady *Právněhistorických studií* pri Právnickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe a zároveň bol dlhoročným členom redakčnej rady časopisu *Právny obzor*. Pôsobil aj ako člen slovenskej komisie na udeľovanie vedeckých hodností pri ministerstve školstva.

Záver

Podľa zdravice docentky Židlickej, ktorú adresovala pánovi profesorovi v jeho pocte, bol Jozef Klimko človekom ako z biblického podobnosti o drachmách, ktorý znásobil to, čo mu bolo prozreteľnosťou zverené.¹¹ O naplnenom životnom poslaní profesora Klimka svedčí aj skutočnosť, že po sebe zanechal celý rad vďačných kolegov, žiakov a nasledovateľov, od profesorov až po doktorandov. Hoci Klimkovo vedecké dielo si našlo nespochybniteľné miesto v rámci slovenskej právnej historiografie, jeho osobný pedagogický vklad a konciliantný prístup výrazne znásobil všetko to, čo sa mu poda-

¹⁰ Jeho poslednou publikáciou je článok: KLIMKO, J., GREGOR, M. Dejiny výučby rímskeho práva na Právnickej fakulte Univerzity Komenského. In *Pocta prof. Karolíně Adamové k 70. narodeninám*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2019, s. 129 – 144.

¹¹ VOJÁČEK, L. (ed.). *Bene merito: pocta profesorovi Jozefovi Klimkovi k 70. narodeninám*. Bratislava : Gupress, 2012.

* JUDr. Martin Gregor, PhD., Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave.

rilo vo vedeckej oblasti dosiahnuť. Hoci sa v rámci možností usiloval pôsobiť nenápadne a skromne, jeho noblesné správanie a priam aristokratický zjav na seba pútal prirodzenú pozornosť celého auditória.

Mladšie generácie si ho v rámci odboru teórie a dejín štátu a práva pamätajú ako otcovského radcu, u ktorého bolo možné vždy nájsť pochopenie, stroju súladu a nositeľa mieru v našich radoch. Na Právnickej fakulte Univerzity Komenského reprezentoval tie najlepšie hodnoty a princípy tzv. starej učiteľskej školy, voči mladším kolegom sa mu to darilo s nesmiernou obetavosťou, štedrosťou a prajnosťou, pričom tieto vlastnosti je potrebné u profesora Klimku zvlášť vyzdvihnúť.

V týchto intenciách aj profesor Vojáček veľmi výstižne vyzdvihol, že pôsobil „*jako člověk konsensu, který sice dokáže pevně hájit svůj názor; avšak zároveň také nenápadně obrušovat hrany hrozících i už planoucích konfliktů. V neodolatelné symbióze se v ní snoubí šarm a noblesa diplomata (kdyby se tím diplomatem skutečně nestal, nabízelo by se napsat „vzdělaného uherského šlechtice, jenž prošel školou služby na panovníckém dvoře“)* a skutečně prožitá lidskost sociálně citícího člověka, který ve svém životě musel velmi brzy překonávat nejednu a nemalou překážku, to vše pak ještě spojené s nezměrnou čínorodostí a zájmem o veškeré dění okolo.“¹²

Hoci vždy hovoril o dejinách štátu a práva a nikdy sa nezmieril s konceptom tzv. právnych dejín, vždy vystupoval k novátorským názorom v právnej vede tolerantne a s nadhľadom. Profesor Klimko bol skrátka prototypom a vzorom univerzitného profesora, akého možno vytvoriť jedine v románe. Jeho odkaz zosobnený v latinskom „*plus ratio quam vis*“, podľa ktorého rozum a zmierlivosť vyhráva nad silou, je inšpiratívnym odkazom pre mladšie generácie.

Martin Gregor*

¹² VOJÁČEK, L. Profesor JUDr. Jozef Klimko, DrSc. šedesátnikom. In *Právněhistorické studie* 36, Praha : Karolinum 2003, s. 277 – 278.